

METODE DE FORMARE A COMPETENȚEI DE COMUNICARE ÎN CADRUL ORELOR DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Daniela LOTȚCU, profesor, Școala gimnazială „Al. I. Cuza” Bacău, România

<https://orcid.org/0000-0001-5266-6291>

CZU: 37.016:[811.135.1+821.135.1]

DOI: 10.46727/c.04-05-11-2022.p116-119

Rezumat. Articolul abordează problema formării competenței de comunicare în cadrul orelor de limba și literatura română. În lucrare sunt prezentate și descrise diverse modalități de formare a competenței de comunicare la elevi.

Cuvinte-cheie: competență de comunicare, elevi, metode didactice.

Noțiunea de competență de comunicare a evoluat foarte mult, înglobând astăzi domenii de cunoaștere din ce în ce mai vaste. Consiliul Europei consideră că există șase componente ce constituie competența de comunicare: *lingvistică, socio-lingvistică; discursivă; socio-culturală; strategică și socială.*

Competența de comunicare în limba română este definită ca o capacitate lingvistică și se va realiza prin intermediul orelor de limba română, totodată fiind o componentă a competenței de comunicare în limba maternă, considerată ca o capacitate globală, dobândită de către elevi de-a lungul anilor.

În domeniul Științe ale educației *competența de comunicare* se definește, în primul rând, prin capacitatea de a activa cunoștințe, de a manifesta atitudini, de a le contextualiza în sfera interrelaționării. Finalitatea majoră a studiului limbii și literaturii române este, la ora actuală, formarea competenței de comunicare.

Focalizarea studiului limbii materne asupra competenței de comunicare are rațiuni educative specifice. Modelul curricular în vigoare, modelul comunicativ, a fost generat de intenția de redimensionare a învățământului tradițional.

O definiție succintă a *modelului comunicativ* reține specificul acestei abordări și anume centrarea procesului educativ pe comunicare. Din punct de vedere didactic, acest fapt presupune constituirea unei viziuni coerente asupra comunicării, structurată deopotrivă teoretic și practic.

Complexitatea procesului trebuie văzută și din perspectiva implicațiilor formative pe care le au cele două acțiuni fundamentale: *înțelegere de text și producere de text, atât în componenta scrisă, cât și în componenta orală.*

Tabelul de mai jos sintetizează schema competenței de comunicare:

Tabelul 1. Schema competenței de comunicare (Apud A. Pamfil)

	COMPREHENSIUNE DE TEXT	PRODUCERE DE TEXT
ORAL	A asculta	A vorbi
SCRIS	A citi	A scrie

În continuare, propun să discutăm doar despre *competența lingvistică*, încercând să scoatem în evidență ce trebuie și cum trebuie să lucrăm în clasă, în cadrul orelor de limba și literatura română, cu elevii, astfel încât ei să-și dezvolte *competența de comunicare în limba română*.

În Cadrul Comun European, *competența de comunicare lingvistică* se definește prin relația a trei componente specifice: *componenta lingvistică*, *componenta sociolingvistică* și *componenta pragmatică*, prezentate în elementele lor fundamentale ca o sinteză între cunoștințe, aptitudini și deprinderi [1, p. 18].

Componenta lingvistică vizează formarea deprinderilor lexicale, fonetice, sintactice, în vreme ce *componenta sociolingvistică* valorifică parametrii socioculturali ai utilizatorului limbii, iar *componenta pragmatică* se concretizează în utilizarea funcțională a resurselor lingvistice (realizarea funcțiilor comunicative, a actelor de vorbire), bazându-se pe schemele sau descriptorii schimburilor interacționale.

Competența de comunicare lingvistică a utilizatorului se observă în realizarea activităților comunicative variate, care implică: *receptarea, producerea, interacțiunea, realizate fie în formă orală, fie în forma scrisă, fie în ambele forme*.

În predarea-învățarea limbii române este nevoie de o metodologie care să îmbunătățească cunoștințele globale deja dobândite de elev și să-l ajute să redescopere accesul spre lume cu ajutorul limbii. Metodele de predare – învățare specifice limbii române sunt multiple. Pentru a putea dezbate importanța unor metode în asimilarea unor deprinderi și abilități, trebuie să cunoaștem semnificația conceptului: „Privită sub raport funcțional și structural, metoda poate fi considerată drept un model sau un ansamblu organizat al procedeelelor sau modurilor de realizare practică a operațiilor care stau la baza acțiunilor parcurse în comun de profesori și elevi și care conduc în mod planificat (programat) și eficace la realizarea scopurilor propuse” [2].

Clasa pregătitoare, parte integrantă a învățământului preuniversitar, este chemată să asigure o pregătire eficientă a acestora în vorbirea limbii române, astfel încât ei să se poată integra cu ușurință în activitatea școlară ulterioară.

O planificare bine întocmită asigură succesiunea și gradarea cunoștințelor în vederea formării priceperilor și deprinderilor trainice în însușirea limbii române. Plecând de la premisa că elevii, în cadrul disciplinei Limba și literatura română, continua studiul limbii române, având o bază minimă de cunoștințe dobândite anterior în cadrul grădiniței, revedem și îmbogățim cunoștințele de lexic și gramatică ale acestora, deci terminologie uzuală.

Disciplina *Comunicare în limba română* abordează problematica însușirii limbii române de către elevi, deplasând accentul pe latura pragmatică a învățării limbii române, conținutul programei prevede formarea următoarelor competențe generale:

- receptarea mesajului oral în diferite situații de comunicare;
- utilizarea corectă și adecvată a limbii române în producerea de mesaje orale în situații de comunicare monologată și dialogată;
- receptarea mesajului scris, din texte nonliterare, în scopuri diverse;
- utilizarea corectă și adecvată a limbii române în producerea de mesaje scrise, în diferite contexte de realizare cu scopuri diverse.

Pentru că a comunica nu înseamnă doar a transmite informații, a stoca elemente de limbă (cuvinte și reguli de gramatică) ci și a reacționa, a conversa, a acționa asupra altuia, va trebui să-i obișnuim pe elevi cu ideea că a comunica înseamnă o practică socială determinată de convenții socio-culturale, care indică cine are dreptul să spună ceva, cui, unde, când, cum. Acest lucru presupune existența unor reguli de comportament, de raporturi interumane, de atitudine socială.

Dacă la început școlari privesc, citesc, învață, vor trebui să pregătească la rândul lor texte creative, descrieri, jocuri de rol; astfel vor aplica atât comportamentul verbal, cât și cel nonverbal, vor fi obligați să comunice în scris și oral, să exerseze continuu acest mijloc de comunicare. Modalitățile aplicate în timpul orelor sunt diverse și propun elevilor o activitate complexă, care are scopul de a le forma *competența de comunicare*, dar și să-i motiveze să studieze cu regularitate.

În continuare propunem câteva dintre ele:

- *Jocul de rol*. Este o activitate interesantă care îi face pe elevi să se implice activ în dezbaterăa unei tematici. De exemplu, în cadrul orei de limba română, profesorul poate oferi elevului un cartonaș cu un rol pe care acesta să-l joace (prieten 1, prieten 2, profesor, director), iar apoi le poate da o situație (de exemplu: Azi facem o excursie în oraș). Elevii trebuie să intre în pielea personajului lor și să-și „interpreteze” rolul cât mai convingător.
- *Rebusurile*. Rebusurile / cuvintele încrucișate au mare popularitate în rândul elevilor și, când sunt create pe baza unui vocabular cu care elevii au mai operat, acestea constituie un instrument bun și pentru exercițiile ulterioare sarcinilor didactice. Ei răspund la întrebări, completând cuvintele încrucișate.
- *Lanțul de cuvinte*. Această metodă poate fi utilizată la fiecare temă nouă. Scopul este de a îmbogăți vocabularul elevilor prin formarea lanțului de cuvinte (familii de cuvinte): de exemplu la etapa inițială elevii cunosc cuvântul floare, ulterior lanțul se completează cu cuvintele: a înflori, înflorit, florăreasă.
- *Jocul de cuvinte* (sau cu sinonime, antonime). La ore elevii sunt puși în situația să îmbrace un cuvânt, folosind sinonime, antonime, ulterior ei trebuie să le includă în îmbinări de cuvinte și propoziții.
- *Jocul didactic* „Mai întrebă-mă”. Elevul primește o fișă pe care este scris un cuvânt. El arată fișa colegilor, aceștia trebuie să formuleze cât mai multe întrebări cu acest cuvânt. De

exemplu: cuvântul „a cumpăra”: Ce cumperi? De unde cumperi? Pentru cine cumperi? Când cumperi? Cu cine cumperi ș.a. Pentru formularea întrebărilor pot fi enunțate anumite condiții de exemplu: utilizați timpul trecut sau persoana I, ș.a)

- *Metoda privitului pe gaura cheii* (looking through the key-hole) este o metoda complexă, vizând astfel probele orale și scrise. Este o metodă care ajută și implicit dezvoltă deprinderile lingvistice și mentale ale elevului. Pentru ca obiectivele propuse să fie atinse se folosesc mai multe tipuri de itemi. La ore, am folosit itemi de transformare, concretizându-i în diferite sarcini. De exemplu: Puneți verbele din paranteze la timpul prezent:

Eu (a aranja) cărțile pe poliță.

Ana (a curăța) covorul.

Mama și tata (a spăla) geamurile.

Tu (a uda) florile.

Noi (a pregăti) casa de sărbătoare.

Un alt tip de itemi sunt cei subiectivi care permit testarea deprinderilor care vizează originalitatea, creativitatea și caracterul personal al răspunsului. Acești itemi cer elevului un efort de gândire și de organizare pentru a se exprima în mod coerent. Acest item poartă denumirea de povestire după desene (talking about this drawing) și se aplică atât pentru evaluarea deprinderilor de comunicare orală, cât și scrisă. Astfel se pot povesti fotografii decupate din reviste diferite desene, benzi desenate e.t.c. De exemplu la tema *Meseriile*, dascălul cere elevului să recunoască persoanele și obiectele din desen, iar apoi să povestească în propoziții simple cele văzute.

Formarea competenței de comunicare permite cunoașterea realității. Prin metodele aplicate la disciplina *Comunicare în limba română*, elevii au învățat să se descurce în anumite situații concrete pentru a le facilita integrarea în societate, dar și pentru a-i pregăti pentru activitatea școlară. Aceste metode creează acea posibilitate a-ți dezvolta competența de comunicare, ceea ce înseamnă foarte mult în învățarea unei limbi. De asemenea caracteristica acestor metode este și faptul că oferă elevului posibilitatea de a aplica în mod creativ cunoștințele însușite în situații noi și variate. Acest tip de metode (atât tradiționale, cât și moderne) permite o oarecare libertate de exprimare chiar dacă subiectul discuției este fixat, totuși copiii își pot alege propriile sale cuvinte și expresii potrivite cu subiectul dat.

Bibliografie:

1. Cadrul european comun de referință pentru limbi: învățare, predare, evaluare /Comitetul Director pentru Educație “Studierea limbilor și cetățenia europeană”; trad. din lb. fr. de Gheorghe Moldovanu. – Ch.: S. n., 2003 (F.E.-P. “Tipogr. Centrală”).
2. CERGHIT, I. Metode de învățământ, București: EDP, 1973.
3. LADO, R. Predarea limbilor – o abordare științifică. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1976.